

27.11.63, יום ד'

רוזנפלד, סופרו של *Herald Tribune* בא אצלי לראיין

ולצלם. מדוע באתי לפני עשר שנים לשדה בוקר, מדוע פרשתי הפעם מהממשלה, המחמקט האידאליסט במדינה, האם לא חצמח סכנה אם ירשו ליהודי רוסיה לעלות, הנצליח לשמור על עליונותנו ביחס לשכנים, החיתכן חלוציות בארץ פורחת (*Peace Corps* בארה"ב) היש עכשיו בארץ מהלך מחשבה חדש. הוא אחר כך צילם הצעדה שלי, השקאת עצים, ישיבתי כשאני כותב וספרים שבחדר עבודתי.

בערב שבה פוליה מת"א.

29.11.63, יום ו'

באו אצלי הרב זגר מכפר שמריהו (רב ליהדות מחקדמת) וראובן סמואלס גם הוא ריפורמי, מורה בב"ס על שם ליאו בך (ב"ס "ריפורמי"). בכפר שמריהו יש לו בביח כנסח 5 מנינים. יש עדה מחקדמת בנצרת עלית ובירושלים. נקראים "חוג ליהדות מחקדמת". בב"ס בחיפה יש ב"ס יסודי עם 1000 תלמיד וב"ס תיכון ובו 200 תלמיד.

שאלתי מדוע אינם מסתערים על המון

- בא אצלי אלי אייל, צעיר בן 29, סופר הארץ. מחכונן יחד עם עוד חברים לחדש הכרוניקה של ון ליר: קדמוניות כאילו קורות בימינו. שאלני על פיזור האוכלוסיה, על ערך ההתישבות, אם יש חלוציות עירונית; אם הצבא צריך לערוך הצעות מדיניות, אם האיחוד יקדם שנוי שיטת הבחירות, אם יתכן איחוד זוגי. היקום איחוד משולש, אם יש קדרים חדשים למנהיגות, יחסי להקלות בממשל הצבאי, אם רצח קנדי ישנה יחסי ישראל וארה"ב, מדיניות עולמית, היש אפשרות להידברות עם סין, על יחסי ישראל וסין, העולם וסין, ציוניות וישראל. על המדרשה בשדה בוקר, על החינוך, על הספירה שלי. ארשום רק אחדות מהחשובות שלי: יש צורך לצמצם ריכוז אוכלוסין בכרכים. מוטב עשר עיירות ובכל אחת 50.000 חושבים מכרך ובו 500.000. עוד יש צורך בהתישבות חקלאית, ויש לשמר כל אדמה חקלאית שלא תיהפך למגרשי בניה. החלוציות בימינו לא פחתה, לדעתי גדלה, אבל הישוב גדל, נחרבו פשעים ועליהם כותבים, ומהעבר זוכרים רק הדברים והאישים החשובים, אבל בימי העליה השניה לא היו יותר חלוצים מבימינו, אם ניקח בחשבון שאז היו חמשה מיליונים יהודים רוסים, חלקם הגדול היו ציונים, ואף מנהיג ציוני אחד לא עלה ארצה, ורבים רבים מהעולים חזרו, ורבים לא נשארו בעבודה ובכפר. ויש עכשיו תביעות חלוציות נוספות - בצבא, בשרות המדינה (ש.ב.) ועוד. האיחוד יוכל לקדם שנוי משטר הבחירות, אבל אינו בטוח שהאיחוד ~~xxxxxxxx~~ הזוגי יקום. איחוד משולש לכחלילה - וודאי לא, אבל אם יוקם איחוד זוגי - יצטרף במשך שנה - שנתיים גם השה"צ.

יש בדור הצעיר מנהיגים מוכשרים, ואנלי חשובים מאלה שידועים בצבור מהקשישים. הקלות בממשל הצבאי נעשו עוד מקודם, ואיני מתנגד להקלות הנוספות, אבל הממשל לדעתי חיוני. לא יחולו, לפי מיטב ידיעתי, שנויים במדיניות ארה"ב כלפי ישראל, ונדמה לי גם לא כלפי העולם.

איני יודע אם יש אפשרות של הידברות עם סין - אבל יש נזק חמור בהחרמת סין. לא יחוזק השלום בעולם בליסין, ואין צדק ואין תועלת בהחרמת סין. סין מתנכרת לישראל כי היא שומעת רק השמצות הערבים, ועלינו לחפש דרך לסיין, אבל אין לדון על סין רק מבחינת צרכי ישראל. השלום בעולם מחייב הכרת סין ועזרה לה.

- בא הנה אזניה. ביקר ברוסיה באותו הזמן של רחל ינאית, אבל לא יחד אהה. נסע בחבורה מאורגנת. זה עולה 15 דולר ליום. ביקר בוויילנה, מינסק, אודיסה ומוסקבה. יש הרבה יותר חופש, אבל חוששים מהחזרת משטר סטלין. קברו של סטלין הוא במגרש האדום, לא רחוק מהקרמלין, על יד קברי גדולי הקומוניסטים. על האחרונים יש פסל שלהם. על קברו של סטלין רק שמו. האנטי-שמיות גדולה. נשואי תערובת מרובים, אבל ילדיהם שמופיעים כרוסים קוראים להם בב"ס ובכרי אונם ז'יד. כרגע יש קצת נסיגה בנשואי תערובת. הורים לא רוצים בכך. בוויילנה רבים יודעים ומדברים עברית, בניהם - לא. מציגים את שלום עליכם ברוסיה. מקשיבים לקול ישראל בלא הפרעה. יודעים על כל הנעשה בארץ. נשאל הרבה על אשכול - אם הוא מרוסיה, מה טיבו וכו'.

בערב הרצה בחדר האוכל על הכנסת. הרצאה מעניינת, הקשיבו בעניין רב.

לבסוף שאלתי - לאחר שאחמול נתפרסם בעיתונות המשאל בקרב הנוער ש-58% מחייבים דיקדטורה - מי בשדה בוקר בעד דיקדטורה. אישלא ענה. שאלתי אם פירוש הדבר שרובם נגד - הריעו בחיוב. שאלתי האם אוכל להגיד שכל חברי שדה בוקר מתנגדים לדיקדטורה - אמרו בקול: כן, כן!